

25. maj Titov dan in dan nas vseh mladih

Ta veliki jubilej, katerega smo si vsi želeli in si hkrati v svojem srcu iskreno želimo, da ne bi bil samo ta, ampak da bi bilo še veliko let, ko bomo zopet lahko rekli, da naša mladina — mi vsi skupaj, z našim predsednikom Titom uživamo sadove zadovoljstva in naše nevrščene socialistične in nadvse humane družbe. Vsi smo globoko prepričani, da v sebi dobro vemo, kaj želimo ustvariti, oziroma, da si hočemo za vsako ceno izbojevati in nadaljevati pot, ki si jo je začrtal naš heroj in oče nove nevrščene politike, naš Tito.

Minilo je več kot trideset let, odkar mladina Jugoslavije na veličasten način, s štafetnimi pozdravi izraža najlepše želje svojemu velikemu učitelju za njegov rojstni dan. Prepleta jih z izrazi ljubezni in zaupanja, spoštovanja in občudovanja, pripadno-

sti. Ta nenavadna čestitka, ki ji ni enake na svetu, je postala ne le simbol mladosti, temveč tudi simbol časa, v katerem živimo.

Vendar je bil letošnji dan mladosti še posebno lep, lahko rečemo najlepši, saj smo praznovali dva velika in pomembna praznika, petinosemdeseti rojstni dan tov. Tita — štirideset let, kar je stopil na čelo KPJ.

Tito! To je človek, ki je rekel: Narod, ki ima takšno mladino, se ne more bati prihodnosti!

Učil nas je, kako se boriti, graditi in braniti, kako oporekati, se usposabljaati za velika in plemenita dejanja, kako kljub oviram, ki stopajo na našo pot, hoditi zravnano — odločno. Postal je sestavni del mladih, gonilna sila njihovih želja in stremljenj.

Naša ZSMS — Dekorativna želi našemu voditelju in vsem mladim delavcem v DO še ve-

liko plodnega in konstruktivnega dela pri nadaljnjem razvoju naše začrtane poti pri graditvi samo-

upravne socialistične skupnosti.

Sonja Kosec

Na kakšni poti je povezovanje prometnih (trgovskih) in proizvodnih delovnih organizacij

Konec aprila je bil v Zagrebu sestanek delovnih organizacij za promet (trgovino) s tekstilom na veliko iz cele Jugoslavije. Na tem sestanku so proučevali osnutek samoupravnega sporazuma o trajnem sodelovanju s proizvodnimi delovnimi organizacijami. Predlog tega sporazuma pripravili delovni organizacijski »Srbijateks« in »Ateks«.

Predložen osnutek je bil v celoti sprejet in sklenjeno je bilo, da se ta osnutek dalje proučuje s proizvodnjo oziroma, da se to in tako besedilo osnutka sporazuma pošlje vsem proizvodnim organizacijam, tako da bi se potem lahko sestavilo končno besedilo. Na omenjenem sestanku je bilo ocenjeno, da je besedilo dobro, da rešitve, ki jih daje, niso dokončne in da jih je treba, spremljajoč uresničevanje sporazuma, dopolnjevati in dograjevati. Prav tako je bilo na tem sestanku izraženo, da je potrebno v tem trenutku napraviti korake, ki so uresničljivi, seveda izhajajoč iz najidealnejših rešitev. V tem trenutku poznati samo najidealnejše rešitve pa bi pomenilo obsoditi zadevo na propad.

Na tem zboru so oblikovali skupine, ki bodo v zvezi s proizvodnimi organizacijami ali združenji tekstilcev. Osnovali so tri skupine, in sicer: ena, ki bo kontaktirala s proizvajalci lahke konfekcije, druga bo kontaktirala s proizvajalci tkanin. Tretja grupa bo sodelovala s proizvajalci zaves, preprog, dekorativnih tkanin, odev in v to grupo so prišli »Srbijateks«, »Tekstil« in »Veletekstil«. Prav tako so ugotovili, da lahko v te grupe pride vsak, ki je zainteresiran ne oziraje se na to delitev. Naloga teh skupin je, da seznanijo proizvajalce z besedilom sporazuma, dajo potrebna pojasnila in uskladijo stališča, a prav tako, da ugotovijo interne cene dela vseh sodelujočih v delitvi skupnih celotnih dohodkov, proizvodnje, veleprodaje in maloprodaje. To delo je treba končati do konca maja, ko bo ponovno sklican sestanek grupacije veletrgovcev.

KAJ PRINAŠA OSNUTEK

Izhodiščna osnova sporazuma je ugotavljanje maloprodajne cene. To je cena za končnega potrošnika brez prometnega davka in ki naj bi bila enotna za celo področje Jugoslavije.

Maloprodajno ceno ugotavlja jo proizvodne in prometne delovne organizacije (prometne tako na veliko in malo).

Maloprodajna cena se oblikuje na osnovi tržnih pogojev in družbene politike cen, a kot osnova služijo interne cene vsakega udeleženca sporazuma.

Interne cene, ki se ugotavljajo na osnovi standardov vseh vrst stroškov, služijo kot obračunski element za delitev skupnega prihodka. Na ta način naj bi se ukinili kupoprodajni odnosi in ugotovi se udeležba pri skupnem prihodu. Ta udeležba, ki se ugotavlja v odstotkih, je odvisna od realizirane maloprodajne cene. Tako naj bi se dosegla maksimalna zainteresiranost vsakega udeleženca sporazuma. Namreč vsako povečanje produktivnosti, zmanjševanje stroškov itd. bo direktno vplivalo na povečanje dohodka tistega udeleženca v sporazumu, ki je to tudi napravil.

Po danem predlogu naj bi se mesečno končno obračunski skupni prihodek, medtem ko bi se v teku meseca prenašalo obratna sredstva takoj po prevzemu blaga.

Eno najvažnejših vprašanj v tem sporazumu je rizik (tvega-

nje). Opredeljeno je, da je vse tisto, kar izhaja iz objektivnih okoliščin in je izven vpliva udeležencev sporazuma, da je to skupni rizik. Tako na primer nedoseganje planiranega prometa v fizičnem in vrednostnem pogledu zaradi nemogoče nadaljnje prodaje določenega proizvoda po ceni, po kateri se je do sedaj prodajal, a razlogi za to so lahko vremenske razmere, sprememba mode v začetku ali v teku sezone, padec kupne moči in podobno — vse to predstavlja in prihaja v pomen skupnega rizika. Skupni rizik je sprememba v vrednosti vložnega dela in sredstev pri zadržani isti maloprodajni ceni. Vse tisto, kar pa je rezultat subjektivnih okoliščin, tj. obnašanje posameznega udeleženca sporazuma, pa predstavlja posamezni rizik, ki ga nosi tisti udeleženeec, ki ga je povzročil. Za pokrivanje skupnega rizika je predvideno, da se ustanovi sklad za riziko. Predlagatelji so se odločili za organ, ki naj bi upravljal s tem skladom, to bi bil svet grupacije.

Uresničevanje takih odnosov pri postavljanju prodajne cene, skupnem spremljanju proizvoda od njegove proizvodnje do prodaje in skupnem nošenju rizika pa predpostavlja tudi skupno programiranje in kreiranje proizvodov.

Programiralo naj bi se dolgoročno (za najmanj pet let) na osnovi sporazuma o temeljnih skupnega plana. Izvrševanje programa pa bodo spremljali ustrezni letni plani.

(Nadaljevanje na 2. str.)

(Nadaljevanje s 1. str.)

MNENJE

Gornje besedilo sem povzel iz internega glasila enega naših veletrgovskih organizacij in hkrati našega kupca. Navedbe v članku in verjetno v sporazumu (ki ga nam še niso predložili), so načeloma po mojem mnenju v redu. Na osnovi mojih dosedanjih izkušenj pa sem obvezan podati nekaj kritičnih pripomb. Naša organizacija namreč že ima podpisan in tudi v praksi velja podoben sporazum z neko veliko blagovno hišo v Beogradu. Prav tako imamo podpisan sporazum s tako organizacijo v Zagrebu. Lahko trdim, da sta oba sporazuma napravljena tako, ali pa se uresničujeta na tak način, da se izboljšuje položaj trgovine na škodo proizvodnje. Enako so mi povedali tudi komercialisti drugih proizvajalnih delovnih organizacij. Prav enako sem lahko med besedami razbral tudi iz ust predstavnikov veletrgovine, ki so

napovedovali svojo iniciativo samoupravnega povezovanja industrije in trgovine.

Naša družba se je dogovorila, da boljši položaj ali želje enega od udeležencev omenjenega sporazumevanja ne more neupravičeno iti na račun končnega potrošnika. To je sedaj jasno. Če pa je potrebno, da se znotraj odnosov proizvodnja — trgovina izenači položaj obeh udeležencev sporazuma oz. delavcev v združenem delu, pa je po mojem potrebno najprej pošteno ugotoviti, kdo od obeh je resnično v boljšem ali slabšem položaju. To pa, vsaj kar je meni znano, še ni bilo ugotovljeno. Do takrat pa, ko to bo, se ne morem iznebiti neprijetnega vtisa, da bo predloženi osnutek sporazuma samo nova samoupravno obarvana oblika pritiska trgovine na industrijo za izboljšanje pogojev za trgovino, kar smo do sedaj imenovali »pritisak na kondicije«. Resnično želim, da bi se v tem primeru zmotil.

Janez Mlakar

Po poteh revolucionarjev

Sindikalna organizacija Dekoratívne je v počastitev 40-letnice ustanovnega kongresa KPS, ki je bil v noči med 17. in 18. aprilom 1937 v Barličevi domačiji na Čebinah, organizirala izlet na to zgodovinsko mesto.

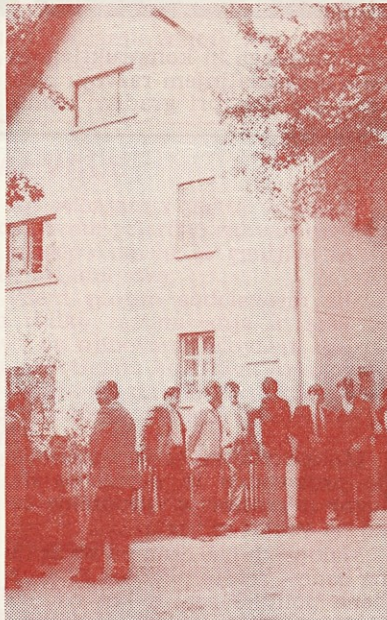
Obenem je bila to počastitev Titovih jubilejev — 85. rojstnega dneva in 40-letnice vodstva KPJ.

Zbralo se je okoli 80 izletnikov, ki so po nekaj urah vožnje prišli na Čebine. Med samim potovanjem, še posebej pa po prihodu na Čebine, se odpira imeniten pogled navzdol s precejšnje nadmorske višine. Malo naprej stoji obnovljena domačija, na kateri je spominska plošča, posvečena udeležencem kongresa.

V pristrčnem pogovoru z domačini smo lahko zvedeli, kako so člani oziroma udeleženci kongresa prihajali na zborna mesta, Barličevo domačijo. Čeprav so Čebine, še posebej pa za takratne čase, bile precej oddaljene od mestnih središč, so sovražniki in nasprotniki KP vedeli, da v hrastniškem in trboveljskem okraju od nekaj obstaja revolucionarna sila in da te kraje morajo še posebej nadzorovati, so morali komunisti ob tem biti zelo previdni. Zato so tudi prihajali v zelo majhnih in na videz nezanimivih skupinah. No, kljub temu so imeli zelo dobre zaveznike, ljudi tega kraja.

Torej je ta kraj poleg svoje zgodovinske pomembnosti zares vreden občudovanja.

Veseli in zadovoljni, ker smo tudi mi obujali spomin na te hrabre tovariše, ki so bili polni želje in upanja v naš boljši jutri, smo se odpravili na našo naslednjo postajo — Celje. Takoj po prihodu smo si ogledali zelo zanimiv pokrajinski muzej iz časa fevdalizma in celjskih grofov. Del muzeja je še iz precej starejšega obdobja, kjer pa smo

si lahko ogledali predmete in orodje, staro nekaj tisoč let.

Celjski muzej revolucije je bil posvečen in prirejen za obletnico letošnjih jubilejev. Ogledali smo si lahko množico originalnih dokumentov, slik in zapisov iz časa delovanja KP pred vojno in med samo vojno. Na žalost smo imeli premalo časa, da bi si lahko podrobneje ogledali vse, kar je bilo razstavljeno. Nazadnje smo obiskali nekdanjo mučilnico rodoljubov »Stari pisker«. Vodič nam je na kratko razložil, kaj in kako je okupator uporabljal najbolj grozna sredstva izsiljevanja priznanj in podobno. Danes je na tem mestu spomenik in opomin za vse naslednje generacije.

Po tem zares zanimivem ogledu smo se odpravili na kosilo in prijetno zabavo, katera je trajala do poznega popoldneva.

Milan Katič

Nagrajevanje po delu

Zasnove bodočega nagrajevanja po delu — norma kot eden in ne edini kriterij za ugotavljanje rezultatov tekočega dela.

V prejšnji številki našega časopisa smo bili opomnjeni na obveznost — izdelati nove osnove in merila za nagrajevanje po doseženih rezultatih dela. Naj ponovim predvidevanja, da bi po ocenitvi delovnega mesta po zahtevnosti dela odpadlo 50—60 % osebnega dohodka, 25—30 % bi tvorili rezultati tekočega dela, 15—20 % pa rezultati minulega dela. Kaj je tekoče in kaj minulo delo — smo bili že tudi informirani. Tako smo sedaj pri enem od kriterijev tekočega dela — pri delovnih normativih.

Delovni normativ ali norma nam je vsem dobro poznana. Norma je merilo za količino opravljenega dela in jo je zato možno postaviti povsod tam, kjer je delo mogoče meriti. V naši DO je po sedanjem sistemu nagrajevanja 60 % delavcev vezano na normo. Ta je lahko individualna ali skupinska. Pri individualni normi je del delavčevega osebnega dohodka odvisen samo od količine dela, ki ga je opravil on sam — po podatkih zadnjih mesecev vidimo, da predstavlja ta del osebnega dohodka okrog 15 % ali z drugimi besedami, da normo presega v povprečju za ta odstotek. Pri skupinski normi je norma kot merilo količine dela postavljena za celo skupino delavcev, v kateri si nekateri bolj, drugi manj intenzivno prizadevajo za skupen uspeh. Take vrste norm imamo na fazi snovanja, barvanje preje in tkanin.

Vrsta delovnih mest pa je vezana na povprečno doseganje norm v oddelku ali na posameznih fazah, to so delovna mesta, ki imajo posredno vpliv na rezultate individualnih delavcev oz. posameznih skupin.

Pri uveljavljanju načel delitve po delu bi bila norma lahko eden od kriterijev ugotavljanja uspešnosti dela, vendar manj odločujoč oz. ne več edini pri večini delovnih mest, kot je to bilo doslej.

Normi damo lahko globljo vsebino in vsestransko uporabnost. — Morda tudi novo ime »tehno-loška norma«, ki bi bila hkrati merilo za planiranje proizvodnje, organizacijo dela, za izračun izdelavnih stroškov v kalkulacijah ter nazadnje za merjenje dela posameznika, skupine, faze oz. oddelka. Ugotavljanje možnega delovnega učinka in postavljanje tako imenovane tehnološke norme bi vršili po že znanih metodah za merjenje dela, po naših specifičnih osvojenih metodah in izkustvih. Smatram, da bo taka norma, še bolj kot doslej predvsem tehnično proizvodni oz. ekonomski instrument, kar je v našem samoupravnem sistemu edino sprejemljivo. Kajti delavec kot upravljalec hkrati ne more terjati čim nižjih norm zato, da bi jih hitreje presegel in več zaslužil, hkrati pa kot upravljalec norme poviševati zaradi tega, da bi imela delovna organizacija večji dobiček.

Cilj gospodarjenja je namreč čimvečji dohodek in na tej podlagi čim večji osebni dohodek. Brezpogojna odvisnost osebnega dohodka od doseganja norme bi lahko povzročila zmanjševanje dohodka. Delavci bi namreč v želji, da bi dosegli čim večji osebni dohodek, pretiravali s povečevanjem svojih fizičnih zmogljivosti, tako da bi zmanjševali potrebni čas, stroški izdelave pa bi bili ob povečanem osebnem dohodku večji od povečanega dohodka. Slabša pa lahko tudi kvaliteto. Tako bi bili povečani stroški proizvodnje zaradi povečanja števila proizvodov lahko večji, kot znaša povečanje dohodka. Tako gospodarjenje nikomur ne bi koristilo — niti tistemu delavcu ne, ki je trenutno na podlagi večjega preseganja norme več zaslužil, zato pa si je zmanjšal možnosti za jutrišnji večji zaslužek.

Če se povrnem k praksi, bi imela naša nova norma manjši vpliv na višino osebnega dohodka. Norme ne bi bilo mogoče več toliko presegati, vendar bi bil delavec stimuliran že pri 100 % doseganju norme. Ker vsak delavec vpliva na povprečje svoje faze oz. oddelka, bi bil, vendar v manjši meri, vezan tudi na to povprečje.

Poisitati bi bilo potrebno tudi ostala delovna mesta, ki lahko vplivajo na normativne čase, saj npr. od direktorja TOZD naprej ves strokovni kader s svojo prizadevnostjo bodisi tehnološko, bodisi organizacijsko vpliva na krajše oz. daljše normativne čase. Večji pomen dobivajo tudi skupinske ali kolektivne norme. Tudi pri nas bi veljalo razmisliti, na katerih fazah bi še lahko vpleljali take norme, če vemo, da si delavci v skupini že sedaj pri delu pomagajo, se nadomeščajo, torej dela skupina za končni efekt.

Skratka, lahko zaključimo, da bo potrebno ob novih družbenih odnosih menjati tudi odnose in pogled na norme in naj ne bi bilo nikogar med nami, ki ne bi prispeval s svojimi mnenji in predlogi na tak sistem vključevanja norm, da osebni dohodek ne bo odvisen izključno od norm, kajti v tem primeru bi zanemarili delitev po delu.

Marjana Gregorčič

Slavnostno zasedanje političnega aktiva

Slavnostno zasedanje političnega aktiva Dekorativne v počastitev 40. obletnice KPS, 85. rojstnem dnevu tovariša Tita in 40 let tovariša Tita na čelu KPJ.

Pionirji osnovne šole Franca Rozmana iz Šentvida so popestrili slavnostno zasedanje s svojim programom.

Dolgoletni člani ZK so prejeli knjižna darila.

Tov. Rode prejema odlikovanje predsednika republike, Red dela z rdečo zastavo.

Družbena samozaščita

Zakon o družbeni samozaščiti, varnosti in notranjih zadevah določa, da delujejo enote narodne zaščite po posebnem varnostnem načrtu, katerega določi odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozaščito.

Ločiti moramo tri pojme: varnostna ocena, varnostni načrt in načrti za delo enot narodne zaščite.

Varnostna ocena je ugotovitev in analiza vseh dejavnikov, ki vplivajo na varnost družbene ureditve, družbenega premoženja ter samoupravnih odnosov. Na varnostne razmere v delovni organizaciji pa lahko vplivajo tudi zunanji vzroki. Zato v varnostni oceni predvidevamo tudi ukrepe za odpravo pomanjkljivosti.

Pomembno nalogo na tem področju imajo delavski svet in družbenopolitične organizacije, ki morajo stalno ocenjevati varnostne razmere in preprečiti negativne pojave.

V varnostni oceni upoštevamo položaj delovne organizacije, pomembne naprave in delovna mesta, nevarnost požara, možnost protisamoupravnega delovanja, kršitve delovnih obveznosti, tat-

vine, sodelovanje s poslovnimi partnerji doma in na tujem, varovanje zaupnih podatkov, narodnostno nestrpnost, nespoštovanje sklepov samoupravnih organov in širše družbenopolitične skupnosti ter ostale okoliščine, ki vplivajo na varnostno stanje v delovni organizaciji.

Na osnovi varnostne ocene izdelamo **varnostni načrt**. To je celota vseh varnostnih ukrepov in dejavnosti, ki jih organizirano izvajamo in so prilagojeni varnostnim razmeram v delovni organizaciji. S tem preprečujemo škodljive pojave in zagotavljamo varnost delovnim ljudem in občanom.

Posebni načrt za delo enot narodne zaščite vsebuje naloge teh enot v različnih varnostnih razmerah in v njem so določene konkretne naloge za pripadnike narodne zaščite.

V letošnjem letu moramo usposobiti enote narodne zaščite in spremeniti našo samoupravno zakonodajo, kar je pomembna naloga na področju družbene samozaščite.

Vladimir Kočevar

Vzdušje med upokojenci je bilo veselo, mnogi so pokramljali s svojimi bivšimi sodelavci o žalostnih in veselih dogodkih, ki so jih preživeli skupaj. Žal pa prijetne urice vedno hitro minejo, slovo je bilo lažje, ker so vedeli, da se kmalu spet srečajo.

Zahvalila bi se Vam, dragi upokojenci, v imenu vseh, za prijetne trenutke, ki smo jih ta dan preživeli skupaj. Čeprav Vam življenje ni prizanašalo, je med Vami še toliko iskrenosti in vedrine, da bi jo lahko del poklonili marsikomur izmed nas mladih.

Ivica Trček

Dobrodošli med nami — upokojenci

Četrtek, 26. maj je bil dan, ki smo ga hoteli po svojih najboljših močeh in željah posvetiti njim, ki so pred nami prihajali na delo v Dekorativno.

Hoteli smo, da bi ponovno doživeli vse tovarštvo in spoštovanje, ki ga čutimo do njih. Ponovno smo jim hoteli dati priznanje za ves trud, ki so ga pred skorajšnjimi leti s svojim neposrednim delom vložili v našo delovno organizacijo.

Sredi dopoldneva si je sonce končno le utrla pot med oblaki ter dalo naši praznični jami še lepši izgled. Prvi upokojenci so že prihajali, vedri, nasmejani in veseli ponovnega snidenja. S svojimi nekdanjimi sodelavci so si

prisrčno stisnili roke ter se v istem trenutku spomnili časov iz Dekorativne. Nekateri so si z zanimanjem ogledali naše obrate, svoja nekdanja delovna mesta, ter bili navdušeni nad novo Günne tkalnico. Po kosilu, ki je potekalo v prijetnem vzdušju, je upokojenec pozdravil generalni direktor tov. Nebec ter predsednik predsedstva sindikalne organizacije tov. Modic. V pozdravu sta gostom zaželela prijetno popoldne med nami, z željo da se drugo leto zopet vidimo. Za veselo vzdušje in ples so poskrbeli Tržičani s svojimi poskočnimi vižami, tako da so se prvi in najbolj navdušeni za ples kmalu zavrteli. Vreme nam jo je kljub do-

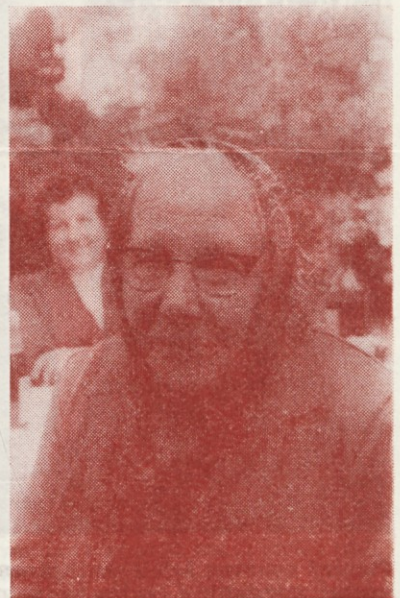
brim napovedim naših vremenslovcev zagodlo, toda veselega vzdušja ni skalilo. Preselili smo se v prostore naše jedilnice, kjer so najbolj pogumni že zapeli slovensko narodno. Za smeh in razvedrilo je mladina pripravila upokojencem zabavni program. Pri žrebanju so imele največ sreče naše upokojenke, saj so vseh pet polnih srečk zadele predstavnice ženskega spola. Prejele so nagrade, katere so si morale še pošteno prislužiti. Za smeh je dobro poskrbel naš Franci, ki je z zgodbo »Zamenjano darilo« opozoril upokojenca, do kakšnega nesrečnega naključja lahko pride, če se zaljubijo.

Za glasnik Dekorativna je dal svoj intervju najstarejši upokojenec Cvetrežnik Alojz, bivši skladiščnik surovin. Rojen je bil v prejšnjem stoletju, zaradi deklet smo namreč leta zamolčali in je še poln življenjske energije. Še danes je član konjeniškega kluba, saj pravi, da mu je konj najljubša žival.

V imenu vseh upokojenec je je tov. Cvetrežnik zahvalil za sprejem, posebno še tov. Rodetu, ki je bil med nami, za tako dolgo in uspešno vodenje Dekorativne.

V imenu vseh bralcev se mu zahvaljujemo za izčrpen intervju z željo, da se drugo leto vidimo.

Vsem tistim, ki se radi zavrtijo, je bil namenjen srčkov ples. Pri žrebanju smo dobili zmagovalni par plesa, ki je prejel simbolični nagradi. Moški plesalec copate, partnerka pa valjar s posvetilom »Uporabljal po potrebi«.

ZAHVALA

Ob smrti naše drage stare mame se zahvaljujemo delovni organizaciji za darovani venec in za izražena sožalja.

vnuč Stanislav
in snaha Fani Šeško

ZAHVALA

Kakor list za listom odpada z drevesa, tako se tudi starejši umikamo iz tovarne, da prepustimo prostor mlajši delovni sili. Ob odhodu v pokoj se prisrčno zahvaljujem vsem sodelavcem za lepo darilo.

Celotnemu kolektivu pa želim še mnogo delovnih uspehov.

Tilka Schweiger

Vrste in uporabnost pohištvenih tkanin

Z vedno večjim porastom stanovanjskih površin in dvigom stanovanjske kulture postaja naš kupec vedno bolj zahteven. Glede na površino stanovanja si želi estetsko in funkcionalno urejeno opremo, pri čemer pa ima pohištveno blago pomembno vlogo. Lahko trdimo, da je pri opredelitvi kupca največkrat odločujoče ravno pohištveno blago, njegova barva, vzorec in kvaliteta.

Po vrsti izdelave bi lahko razvrstili pohištveno blago na ploske in plišaste tkanine ter pletenine. Vse vrste pa se izdelujejo v žakardski in listni tehniki.

Listne tkanine se izdelujejo v enostavnejši izvedbi in gladkih, strukturnih, progastih in karo deseni.

Žakardske tkanine so zahtevnejše izvedbe, tako tudi po desenu, tkane v raznih cvetličnih, fantazijskih in geometrijskih motivih.

Glede na namembnost tkanine se mora proizvajalec ravnati po zahtevah tržišča. Te zahteve pa so lahko po vzdržljivosti tkanine, vrsti materiala, vzorcu, barvni obstojnosti, največkrat pa tudi po omenjeni ceni.

Po vzorčenju in strukturi pa je pohištveno blago lahko sodobno in stilno. To smer proizvodnje narekuje predvsem prodaja, ki se mora prilagoditi tržišču. Delni vpliv mode, če se lahko tako izrazimo, se opazja tudi na tem področju, vendar ni tako izrazit, kot ga zaznavamo v oblačilni tekstilni industriji.

Na mednarodnih sejnih pohištva je opaziti, da vsaka država ostaja pretežno pri svojih posebnostih. Tako ima na primer Danska mnogo pohištva iz surovega lesa, ki je estetsko in funkcionalno zelo dovršeno, pohištveno blago na njem pa je sodobno in nevsiljivo. Barve blaga pa so

umirjene in usklajene. Finci in Norvežani prikazujejo tudi masivni surovi les, precizno obdelan, vendar je njihovo pohištveno blago v živahnejših barvah. Francija ostaja pri svojem stilnem pohištvu in je le z eno tretjino prikazala sodobno opremo.

V Nemčiji je praktično zastopana vseh vrst oprema. Če proizvajalec želi izvoziti svoje izdelke, se mora pač prilagoditi posameznim državam.

Kot modno barvo leta bi lahko omenili mahagonij v vseh odtenkih. Tej barvi se prilagajajo tudi ostale vrste lesa s tem, da se jih primerno obarva. Za kombinacijo k tej barvi pa se uporabljajo tkanine v sivih odtenkih.

Vzorci ne smejo biti kontrastnih barv, temveč barva v barvi, tako da je desen komaj zaznaven.

Ker so na splošno stanovanjske površine vedno dražje, so tudi nova stanovanja pretežno majhna. Zaradi tega bi morala biti njihova uporabnost maksimalno izkoriščena. Seveda se to nanaša tudi na pohištveno blago, ki bi moralo dobiti več funkcij. To je pogojevalo, da so morali oblikovalci izdelati manjše oblike opreme. Zaradi tega so se morale izdelati tudi tkanine z manjšimi vzorci, da se lažje razporede oziroma prilagodijo manjšim površinam. Tako so nastali manjši karo vzorci, manj izraziti, bolj razdeljeni, komaj zaznavni. Isto velja tudi za žakardske vzorce in tisk.

Za uspešno usklajevanje proizvodnje je v takih in podobnih primerih potrebna povezava oblikovalcev pohištva in pohištvenih tkanin, posebno še, če gre za zahtevnejše kvalitete.

Pohištvene tkanine so preizkušene z različnimi laboratorijskimi testi, ki so določeni glede na namembnost tkanine. Tkanina je lahko predvidena za avtomobilsko industrijo, železniške vozove, avione, hotele, stanovanja in podobno. Nekatere se zahteva, da se tkanina obdela proti gorenju, proti moljem, če je volnena in podobno.

Takšni testi so na primer: preizkus trdnosti tkanine, vzdržljivost proti odrgnjenju, preizkus barvne obstojnosti na svetlobo, preizkus barvne obstojnosti na vodo, na trenje in podobno.

Barve pohištvenih tkanin običajno niso pralno obstojne, ker se ne perejo — obstojne pa so na vodo. Predvsem morajo te lastnosti vsebovati dražje kvali-

tete, ki zaradi svoje cene preneajo dodatne obdelave. Predvsem so glede tega kvalitetne volnene tkanine — ki so tudi pralno obstojne, prijetnega prijema, hvalne pri čiščenju in dolgotrajni uporabi ter vedno svežega, prijetnega izgleda. Zal je cena tista, katera odvrta kupca. Ustrezen nadomestek pri nekaterih tkanih, predvsem pliših, je sintetična (poliakril), ki ga s pridom uporabljamo pri nas in v svetu.

Ker smo omenili plišaste tkanine, naj omenimo, da se te vrste tkanin v zadnjem obdobju zelo veliko uporabljajo za prevleke pohištva in se izdelujejo v različnih kvalitetah, gladkih, strukturnih, žakardskih in tisku.

Na letošnjem mednarodnem sejmu v Parizu in nemškem v Kölnu so bile prikazane kvalitete pohištvenega blaga v približno naslednjem odnosu:

- plišaste tkanine vseh vrst kvalitete — ca. 50 %
- ploske žakardske tkanine: sodobne kvalitete ca. 8 % stilne kvalitete ca. 8 %
- listne tkanine sodobne kvalitete ca. 10 %
- pletene, gladke in potiskane ca. 4 %
- usnjene prevleke ca. 20 %

Po večletnem zasledovanju skandinavskega sejma opreme v Köbenhavnu pa pričakujemo, da bo prikazana pretežno sodobna — ploska pohištvena tkanina.

Pleteno pohištveno blago je elastično, vendar manj kot običajna pletenina, kar je karakteristično za pohištveno blago. Izdeluje se na specialnih pletilnih strojih. Predvsem se uporablja za okroglo oblikovano pohištvo, da se lepo oprime zaobljenih oblik.

Pri izbiri pohištvenega blaga za prevleko pohištva moramo predvsem paziti, da bomo dali na model ustrezno blago, da bo pravilno nameščeno glede na vzorec in kvaliteto, da ne bo obrnjen žakardski vzorec pliša za 90°, kot to opazimo na našem pohištvu, kar že vnaprej pogojuje slabo trajnost tkanine in slab izgled. Enako pomembno je tudi, da zna tapetnik pravilno oceniti kvaliteto blaga in ga temu primerno šivati. Tu so mišljeni predvsem šivi na pohištvenem blagu z debelim votkom, ki se rad razpreza in je potrebno strokovno izdelati šive, jih primerno podložiti, da vzdržijo obremenitve pri uporabi.

Bernat Bernard

Delovanje Zveze komunistov

Na 11. seji sveta ZK Dekorativena, ki je bila razširjena s poslovnimi organi vseh TOZD, so bila obravnavana stališča in sklepi 23. seje občinske konference ZKS Ljubljana-Siška. Največjo pozornost smo posvetili gospodarskim gibanjem v naši občini v preteklem letu. Podatek, da je le 9 organizacij združenega dela v občini zaključilo poslovno leto z izgubo 15.000.000 din, ki je bila pokrita iz lastnih rezervnih sredstev, ali pa solidarnostno med TOZD, je vsekakor precej ugoden. V letnem poročilu o gospodarskih gibanjih smo s posebnim zadovoljstvom zasledovali uspehe Dekorativena, tako na notranjem, kot zunanjem tržišču. Naši delovni organizaciji je bila od strani članov občinske konference ZKS dana podpora za nameravani uvoz tekstilnih strojev, saj bi pomenil tak uvoz še večje gospodarske uspehe ne samo na naš kolektiv, ampak tudi v občinskem in širšem merilu.

Znano je, da se je tudi v naši občini, tako kot v širšem prostoru, odražala značilna vrsta problemov in razvojnih protislovij iz minulih let, ki je dajala samo drugoten pomen aktivnostim za prestrukturiranje gospodarstva in novih gospodarskih investicij. Posledica tega je, da smo v preteklem letu uresničili le 50 % plana proizvodnih investicij, kar bo vplivalo na to, da bomo letos in še v prihodnjih letih težje uresničevali začrtane stopnje rasti družbenega proizvoda v občini in tako še bolj osiromašili materialno bazo za uresničevanje s srednjeročnim planom postavljenih družbenih ciljev razvoja.

V prihodnje moramo največji del aktivnosti usmeriti v prestrukturiranje gospodarstva v občini, tako da bomo komunisti spodbujali stremljenja za nove proizvodne investicije, ki bodo vplivale na dvig produktivnosti dela, rast družbenega proizvoda,

hkrati pa za uveljavljanje zakona o združenem delu tako, da bomo delavci v združenem delu razpolagali z odtujenimi družbenimi sredstvi v bankah, zavarovalnicah, žiro računih in jih na podlagi dohodkovnih odnosov hitreje usmerjali v proizvodne investicije.

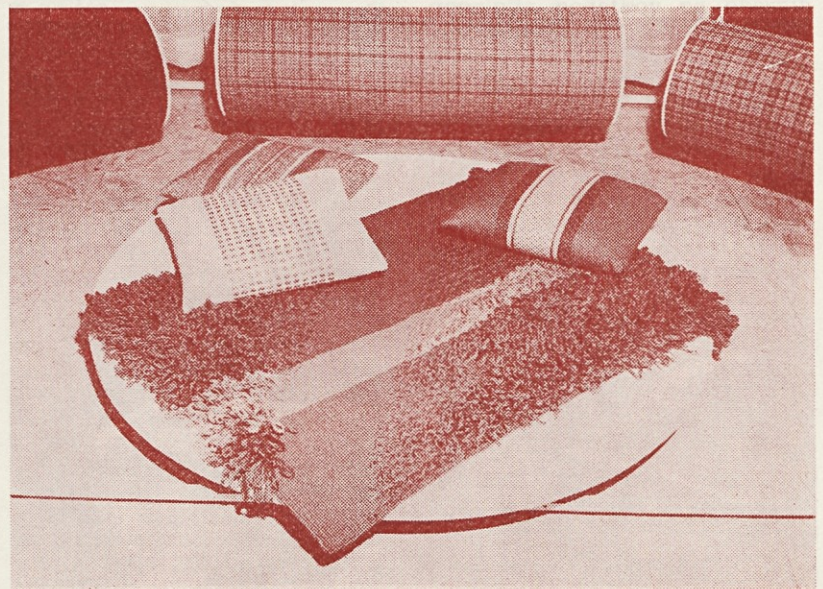
Sindikalna organizacija bo nosilec razprav pri sprejemanju samoupravnih dogovorov o financiranju SIS. Za kritje potreb naše družbe pri razvoju šolstva, zdravstva, kulture, telesne kulture, obrambe in ostalega, imamo vsi občani, posebno pa komunisti dolžnost, da pojasnjujemo nujnost posameznih ukrepov in jih podpremo. Seveda samo v realnih okvirih in pri natančno izdelanih programih.

Glasom referata tov. Kolmana Staneta, bivšega ambasadorja SFRJ v Vatikanu o vprašanjih religije in odnosih komunistov do občanov — vernikov, je sekretar sveta ZK podal poročilo s posebnim poudarkom na človečanske pravice, ki bo prav gotovo ena od najbolj občutljivih točk dnevnega reda beograjske konference o miru in sodelovanju v Evropi, ki začne z delom na dan 15. junija 1977.

Poročilo generalnega direktorja o proizvodni situaciji in rezultatih v I. kvartalu je vzpodbudno. Z izboljšavami v delovnem procesu, ukinjanjem nerenabilnih artiklov, boljšim izkoriščanjem informacij iz računskega centra, z doslednim samoupravnim organiziranjem TOZD, prilagajanju planov situaciji na tržišču, bomo poizkušali doseči še večje proizvodne in s tem tudi finančne rezultate.

Organizacijska vprašanja in načrti za praznovanje 40-letnice ustanovitve KPS, 40-letnice prihoda tov. Tita na čelo partije in njegov življenjski praznik so bili zadnja točka tega zasedanja.

Božo Kunc

Skandinavija nadaljuje s tradicijo dobrega designa

Znano je, da so obiski razstav zelo dober in dosti hiter vir informiranja o dosežkih in smereh razvoja, tako kot v drugih panogah tudi v tekstilni. Seveda je vse to v velikih meri odvisno od kvalitete razstave same, v kateri vrh prav gotovo sodi razstava pohištva skandinavskih držav v Københavnu.

Sejem prirejajo enkrat letno in že nekaj let zasledujemo razvoj sodobnega oblikovanja na področju notranje opreme in vedno znova nas navdušujejo dosežki, ki jih imamo priložnost videti. Vse je prikazano v zelo lepo in popolno urejenih ambientih in človek kar ne more mimo tega, da si ne bi zaželel podobno opremljenega stanovanja. Kajti zaradi primerne prikaza in usklajenosti posameznih predmetov je tudi lepo vidna prednost dobrega designa, ki se odlikuje z uporabnostjo in lepoto enostavnega oblikovanja.

Menda ni potrebno poudarjati, da so v tesni povezavi s pohištvo tudi pohištvene tkanine. Te so bile sicer vzrok našega obiska omenjenega sejma, vendar je skladnost pohištvene tkanine z ostalo opremo prav na tem sejm tako očitna, da je kar težko ločiti eno od drugega ter opisovati vsako stvar samostojno. Pravzaprav je opisovanje težko, to je najlepše videti, potem postane jasno, kako pomembno je, da posamezna stvar drugo dopolnjuje, ne pa moti in kako lahko pravilen izbor barv ter sorodnih oblik pripomore, da nam vrsta predmetov, kateri so nam potrebni, nudi prijeten dom. Zmotno je mnenje, da pojem — sodoben, pomeni le modni hit. To je dosežek današnjega časa, ekonomska in estetska vloga proizvodnje in uporabnosti. Znano je, da skandinavske države tega ne zane-marjajo. Veliko pozornost posvečajo vzgoji proizvajalcev ter porabnikov in odraz je tudi omenjena razstava, za katero pravijo, da ni toliko komercialnega pomena, pač pa razvojnega. Zato pa za obiskovalce toliko bolj poučen.

Torej kaj smo videli? Največkrat prikazani so bili dnevni oziroma delovni prostori, otroške sobe in igralnice, spalnici prostori, delno pa tudi pisarniška in kuhinjska oprema. Kot sem že omenila, prikaz je bil zelo kompleten — od svetil, slik, zaves, tapiserij do preprog in raznih drobnih dodatkov, tako da se na primer vidi možnost celotne opreme in končni efekt. Čeprav sejemski prostor ni tako velik kot kölnski ali pa pariški, smo za ogled porabili ravno toliko časa, ker kakor pravimo — večino stvari je vredno dvakrat pogledati.

Pri vsem pohištvu je očitna zelo kvalitetna izdelava in značilna fina obdelava lesa. Največ je bilo videti naravnega lesa, nekaj pa tudi barvnega in pleskanega. Skoraj vse je enostavnih oblik in premišljeno glede uporabnosti. Predvsem za majhno stanovanje je pomembno, da je prostor čim boljše izkoriščen in da istočasno ne izgleda prenatrpan, zato omar za dnevne prostore izgledajo bolj kot police, ali pa so vsaj zelo zračne. Sedežne garniture so za sedenje udobne, vendar pa ne glomazne. Največkrat blazina za sedež in naslon hrbta, ob straneh pa samo leseni del, ali pa je vse sestavljeno iz samih blazin na leseni plošči. Otroške sobe so svetle in prirejane tako, da služijo prvotno še kot igralnica, kasneje pa kot učilnica in otrokom dnevni prostor. Postelje v spalnica so večina brez stranic, z leseno oblogo stene ob vzglavju.

Nekaj je bilo tudi opreme v skandinavskem, kmečkem stilu. Ta je iz bolj masivnega lesa, na izgled grobo obdelanega, vendar samo na izgled. Barve lesa so naravne, oblike pa tudi tukaj enostavne, predvsem stoli.

In blazinjenje samo? Naj najprej povem, da je po grobi oceni približno 30% blazinjenega pohištva oblečeno v naravno usnjo. To za tekstilce ni izgledalo preveč spodbudno, vendar pa smo kasneje izvedeli, da veliko tako blazinjene opreme izvažajo in opazili smo, da proizvajalci isti

model kot v usnju, nudijo tapecirane tudi s tkanino.

Surovinski sestav tkanin je bil v veliki večini volnen. In, če poizkusimo razdeliti tkanine po žanrih, bi v splošnem lahko izločili 3 grupe — tved platna, laneno volneno platno ter lasaste tkanine.

Tvedi so že dolgo zelo popularni v oblačilni stroki. Odlikujejo se po lepoti in trajnosti ter neminljivosti. Zanje pravimo, da so vedno bolj ali manj moderni. Vedno bolj pa se uveljavljajo tudi pri blazinjenju pohištva. Še posebno izstopajo v toplih, naravnih barvah in se zelo lepo ujemajo z vsemi barvami lesa. Neredko smo opazili na tved podlagi tudi vzorec, kot so razne črte in karoji. Črte so bile nekoliko tanjše kot doslej, centralne črte po dolžini sedežev pa so skoraj povsem izginile. Saj vzorec pri tako strukturno bogati tkanini res ni nujno potreben, razen mogoče zaradi dodatnega barvnega poudarka.

Samega platna je bilo letos opaziti veliko — manj kot prejšnja leta, vendar pa ga je po izgledu nadomestilo platno volnene kvalitete, podobnih vzorcev kot poprej na lanu, to je droben mrežasti karo ali drobne barvne črte na bege ali rjavi podlagi. Nekaj je bilo tudi mešane kvalitete lan — volna, kar je zelo elegantna kombinacija, še posebno v svetli naravni barvi. Le redko smo opazili tkanino, katera bi bila v celoti žive barve, ki lahko v velikih površinah postane tudi vsiljiva. Lepo pa se da uporabiti močne barve za dodatne blazinice ali blazinjenje manjših površin. Danski proizvajalci tekstila niso na to pozabili, saj smo videli razstavljen kolekcijo volnena platna v 60 barvnih odtenkih — od svetlih, umirjenih do živahnih akcentnih barv. Čista volnena platna ali keper je bilo pogosto videti tudi obdelana — polstena. Tudi ta kvaliteta je zelo prijetna zaradi mehkoobe in izgleda, da bo končno le dosegla svojo uveljavitev, kar ji že pred nekaj leti ni uspelo.

V isto skupino tkanin bi lahko vključili še volnene tkanine z atlas in fobelinsko vezavo. In spet moram ponoviti — vzorci so bili drobno progasti, barve naravne, umirjene.

Lasastih tkanin je v splošnem nekoliko manj kot ostalih, pred-

vsem ni opaziti žakardskega moteta in antik velurja, ker so to tkanine, katere se pojavljajo več v kombinaciji s klasičnim in stilnim pohištvom. Pač pa je videti tkanino podobno našemu 9216 in pakord žamet. Kordi so ozko progasti, z malo širšimi progami in v mehki kvaliteti pa se pojavlja v obliki posteljnih pregrinj. Omenjena artikla smo opazili tudi v prodajalnah in hotelu, kjer smo stanovali, medtem ko žakardskega moteta tudi tam ni bilo videti. Izgleda, da na Danskem žakardske tkanine v splošnem niso priljubljene.

Na večjih mestih smo videli ob razstavljenem pohištvu še kolekcije tkanin, katere bi lahko na željo kupca zamenjale tkanino na prikazanem pohištvu, nekaj razstavljalcev pa je prikazovalo celo samo tkanine. Te kolekcije so vsebovale zelo podobne artikule, kot smo jih videli na pohištvu samem, le da so bile v širšem barvnem asortimentu.

Kot sem že omenila, veliko je bilo videti tudi raznih tapiserij, katere imajo v Skandinaviji že dolgoletno tradicijo. Nekatere so izredno enostavne, barve različne, material pa največkrat volna ali preprosta vrstica in bom baž.

Preproge so enobarvne ali vsaj dajejo vtis enobarvnega, veliko pa se uporablja za talne obloge tudi kokos ali rafija. Zanimiva je bila preproga, tkana v platnovi vezavi iz kakor palec debelih volnenih niti.

Razstavljena je bila še oblačilna konfekcija, te si nismo uspeli natančneje ogledati, pač pa smo videli še nekaj trgovin, od katerih so gotovo omembe vredni PERMANENTE in ILUM. Tu lahko kupite vse, kar sodi v dobro oskrbljeno stanovanje in za obe je značilno, da ponujata le dobro oblikovane predmete, od pohištva, preprog, posteljnega perila, brisač, svetil, raznih dekoracij, pa do drobnih predmetov za gospodinjstvo — in še bi lahko naštevala. Pri prodaji metražnega blaga smo bili pozorni na cene, ki so precej visoke, tkanine same pa so podobne tistim, ki smo jih videli na sejm.

Torej to je zelo grob povzetek našega obiska na Danskem in verjetno pričakujete, da bom za zaključek povedala, kaj od tega bomo sedaj prinesli na domača tla, oziroma kakšne ideje so nam prišle na misel. Gotovo je, da se da to, kar smo videli, s pridom uporabiti, mogoče pa je prekmalu o tem podrobneje govoriti. Kajti v veliki meri je to odvisno od možnosti nabave surovin in povpraševanja na tržišču.

Alenka Ferjančič

VSEM SODELAVCEM KOLEKTIVA »DEKORATIVNA«

Po dolgotrajnem sodelovanju v našem kolektivu je tudi zame prišel čas, da sem odšla v pokoj.

Lahko rečem, da je bilo prijetno sodelovati z vsemi sodelavci kolektiva. Z združenimi močmi, z dobro voljo, smo dobro sodelovali in skupaj smo se spoprijeli z vsemi težavami, ki so nam prišle nasproti.

Prijetno je bilo delati, ker smo se razumeli. Pri delu smo imeli zato tudi uspehe.

Zaradi dobrega sodelovanja se vas bom spominjala, posebno še tistih, s katerimi sem bila največ skupaj. Ob odhodu se vsem delavcem zahvaljujem za izkazano pozornost in darila.

Vsem iskrena hvala!

Celotnemu kolektivu pa želim še mnogo delovnih uspehov in sodelovanja!

Hvala Vam!

Ferjan Slavka

Preizkušanje fizikalnih lastnosti pohištenih tkanin v laboratoriju

»Dekoratívne«

Fizikalne lastnosti tkanin so pomembne za uporabnika. Znano je, da so novi vzorci pohištenih tkanin preizkušeni z različnimi laboratorijskimi testi, ki so določeni glede na njihovo namembnost. V tem sestavku bi nekoliko nadrobneje razložili način preizkušanja in opozorili na določene značilnosti, ki jih imajo pohištenne tkanine.

Tekstilne surovine in zato tudi tkanine so izrazito nehomogene in kot take bistveno vplivajo na končno kakovost izdelkov. Osnovne lastnosti tekstilnih proizvodov so značilni dejavniki, ki jih določa predvsem namembnost, to je kako bomo proizvod uporabljali. Nekatere splošno znane in zahtevane bi bile za pohištenne tkanine predvsem:

- trdnost in razteznost,
- stopnja elastičnosti,
- enakomernost izgleda,
- debelina oziroma gostota tkanine,
- teža in dimenzijske karakteristike,
- obstojnosti oziroma lastnosti nege (pranje, likanje, čiščenje),
- obstojnosti posebnih plemenitenih efektov (barvanja, tiskanja, apretiranja itd.),
- in druge lastnosti (obrava itd.).

Tekstilna industrija se loči od drugih industrij tudi po ocenjevanju blaga. V ostalih industrijskih panogah se pretežno izdelke ocenjuje kot kakovostne, vse ostalo je izmet. Tekstilna industrija pa pozna tudi izdelke nižjih kakovostnih skupin, ki jih določajo slabše karakteristike kakovosti. Naj naštejemo nekatere: večja dimenzijska odstopanja, vidne neenakomernosti, večje število napak od s standardom določenih ali s posebnimi dogovori predpisanih itd.

V naši proizvodnji poznamo:

- I. ali normalno kakovost,
- II. ali III., to je slabšo kakovost,

- ostanki ali kratki kosi.

Regularna tkanina ali I. kakovost ustreza, ker JUS za pohištenne tkanine še ni predpisan, ali:

- določilom kupo-prodajnih pogodb,
- izvirnemu vzorcu,
- internim normativom.

Neregularna tkanina je vsaka, ki navedenim določilom ne ustreza. Regularnim tkaninam dajejo zaradi napak, ki jih vsebujejo, dolžinske bonifikacije od 10 cm naprej, glede na velikost in dolžino napake. Če je napak več, kot jih z internim normativom tkanina sme vsebovati, se tkanina razvrsti v II. ali III. kakovostno skupino, za katere se daje popust v ceni. Prav tako se oceni tkanina s popustom, če je v njej taka napaka, ki kazni celotni izgled ali če ne odgovarja tehnološkemu predpisu (dimenzija, teža, obstojnost idr.).

Kontrola kakovosti naših tkanin se ne začne v toku ali na koncu procesa izdelave, pač pa že prej. Tako govorimo najprej o kakovosti konstrukcije, to so

predvidevanja, kakšno tkanino želimo po izgledu, namembnosti, uporabnosti glede na desen in barvo itd. V tem razvojnem obdobju je treba tudi pregledati možnosti nabave ustreznega materiala — preje, barvil, apretur-nih sredstev ter izvedbene možnosti. Pod izvedbenimi možnostmi razumemo ves strojni park, ki je potreben za pripravo preje, za tkanje in celotno obdelavo tkanine do končnega izgleda.

Naslednja kontrola je vhodna kontrola preje. Preja mora ustrezati zahtevam, za kar je namenjena, če hočemo iz nje stakati kakovostni izdelek ob največji izkoriščenosti strojnih kapacitet.

Kakovost preje mora biti najboljša tudi zaradi doseganja optimalnih proizvodnih rezultatov.

Sledijo medfazne kontrole, tako kot preja potuje preko predelovalnih faz do tkalnice in nato, kot zelo važna kontrola surovega blaga. Surova tkanina se nato popravlja, barva, apretira, obdeluje itd. ter kot končni izdelek ocenjuje ob izhodni kontroli. Na končni kontroli se blago pregleda organoleptično, s pomočjo presvetlitve in podobnimi načini, da se dejansko ugotovi vse napake. Napake se označijo na kraju tkanine z všitjem preje kot znakom, ki pomeni, da se na tem dolžinskem mestu nahaja neka napaka. Tu se blago tudi ocenjuje v kakovostne skupine, meri in embalira ter etiketira. Pri končni kontroli se odvezujemo tudi vzorci blaga za fizikalne meritve, na podlagi katerih se za vsak nov artikel, desen in z upoštevanjem barve tkanine izdelava laboratorijski test.

Fizikalni laboratorij sprejme v preizkus vzorce tkanine skupno s t. i. »tehnološkim predpisom«.

V tem listu je navedeno:

- namembnost tkanine,
- vrste prej po debelini in barvi, katere sestavljajo tkanino,
- podatki kontrole širine ter gostote pri surovi ter dokončno obdelani tkanini,
- značilnosti nastavitve na tkalskem stroju,
- vzorce snovanja in tkanja,
- način oplemenitenja tkanine.

Podatki služijo za orientacijo pri nadaljnjem preizkušanju fizikalnih lastnosti tkanine. Preizkušanja vršimo na osnovi navo-

dil JUS standardov. Trdnost in razteg tkanine določamo po metodi JUS standarda F. S 2.017. Pod trdnostjo tkanine razumemo odpor, s katerim se tkanina določene dimenzije (50 × 200 mm), vpeta v prižime dinamometra z določeno predobtežbo, upira trganju v smeri zatezne sile na dinamometru. Sila trganja se izraža v kp, ločeno v smeri osnove in votka. Sprememba dolžine v trenutku pretrga se imenuje razteg in se izraža v % na prvotno dolžino. Različni sestavi materialov, po vrsti, debelini ter različne konstrukcije tkanin vplivajo na zelo različne vrednosti. Iz izkustev smatramo, da je trgalna trdnost nad 40 kp primerna za vse vrste blazinjenja pohišta.

Nižje vrednosti so vprašljive, zato praktično preizkusimo možnost uporabe tkanine z nižjo trdnostjo. Pri tem je važno tudi to, koliko je tkanina raztezna. V primeru, da ima tkanina nizko trdnost, je pa raztegljiva, je vsekakor primernejša za blazinjenje kot tkanina z nizko trdnostjo ter majhnim raztegom. Listne in jacquardste tkanine imajo običajno visoke trdnosti (do 200 kp), saj v njih vgrajujemo debele preje z visoko trgalno trdnostjo. Pri lasastih tkaninah ugotovljamo nižje vrednosti (do 80 kp), to pa predvsem zaradi njihove konstrukcije ter vdela tankih prej z manjšo trdnostjo. Pri teh tkaninah je značilno tudi to, da samo del vdelanega materiala vpliva na trdnost tkanine.

Pri praktični uporabi obremenimo tkanine večinoma v dve smeri. Pri določevanju trdnosti na dinamometru pa obremenimo tkanino le enosmerno, razen tega se vzorce zaradi podolžnega vleka skrči, zato napetost vzdolžnih niti v vzorcu ni enaka. Zato na dinamometru ugotovimo premajhno trdnost in prevelik razteg. Iz navedenih razlogov so prišli v uporabo aparati, ki delujejo na vzorce istočasno v smeri osnove in votka. V tem primeru govorimo o razpočni trdnosti, katero razumemo kot odpor tkanine proti razpočenju pri največjem pritisku kp/cm², pri katerem je vzorec izpostavljen izbočenju. Določamo jo po JUS F. S 2.022, po metodi A (razpočenje pod pritiskom membrane, polnjene z zrakom) in to predvsem pri pletenini, za katere ugotovljene vrednosti na dinamometru, zaradi velike spremembe dimenzije vzorca, niso primerne.

Ta način preizkušanja tkanin pa je pomemben pri ugotavljanju vpliva raznih vezav na fizikalne lastnosti tkanine, ker merimo istočasno odpornost osnov v kombinaciji z votki. Ugotovimo lahko najbolj smotrno vezavo za določene preje in gostoto tkanine, kar ni možno na dinamometru, na katerem ločeno ugotovljamo trdnost osnov in votkov.

Zelo važen pokazatelj je, kako se bo tkanina ponašala pri obrabi. Način določevanja odpornosti tkanin na odrgnjenja predpisuje JUS F. S 2.023. Rezultati pre-

izkušanja ne predstavljajo absolutnih vrednosti. V našem laboratoriju na aparatu s krožnim drgnjenjem, standardne tkanine ob preizkušeno tkanino, ugotovljamo samo spremembo izgleda površine pri različnem številu odrgnjenj, katere imamo številčno določeno. Pri preizkušnem vzorcu ugotovljamo, ali se spremeni površina tkanine (kosmatenje), ali se ta sprememba povečuje z večjim številom odrgnjenj. Na osnovi teh opažanj opozarjamo razvojni oddelek, kateri določa spremembe za izboljšanje uporabne vrednosti tkanine.

V primerih, da ugotovimo, da s samo vezavo nismo pri tkanju dosegli obstojno prepletanje niti ter niti v smeri osnove ali votka drsijo (preziranje tkanine), taka tkanina za tržišče ni sprejemljiva in je potrebna določena korektura. Po posebnem naročilu tkanine obdelamo za ognjevarno apreturo ali tkanine apretiramo proti mečkanju. Vsi navedeni posegi lahko po drugi strani vplivajo na uporabno vrednost. V teh primerih poleg določanja trgalne trdnosti ugotovljamo trdnost proti nadaljnjemu trganju, ki v veliko večji meri zajema lastnosti tkanine, katere so bistvene pri presojanju praktične uporabe. Za določevanje trdnosti nadaljnega trganja se poslužujemo predpisa JUS G. S 2.707, metode B z vzorcem v obliki trapeza. S tem ocenjujemo odpornost zatrganega materiala proti nadaljnjemu trganju. Trdnost nadaljnega trganja je sila, katere je potrebna, da se pretrga vzorce določenih dimenzij, ki je zarezan z zarezo predpisane globine. Med trgalno trdnostjo in nadaljnjim trganjem ni nekega določenega odnosa. Nadaljnja trdnost, pri določeni trgalni trdnosti, lahko nima v najširših mejah, kajti v veliko večji meri je odvisna od fizikalnega stanja tkanine in to ne samo od konstrukcije, ampak tudi od vgrajenih materialov v tkanini (postopek predenja, dolžina vlaken, debelina vlaken, vrsta materialov ...) in v veliki meri tudi od končne obdelave tkanine. Na osnovi izkustev smo določili višino še uporabne nadaljnje trdnosti.

Z obdelavo pohištenih tkanin moramo zagotoviti sprostitvev napetosti sil, ki težijo k skrčenju tkanine.

Uskočenje tkanine določujemo na način, katerega predvideva JUS F. S 2.020, po metodi A. Izražene vrednosti v % služijo za dopolnilo podatkov na obesnih listkih pritrjenih na kosih tkanine.

Pri lasastih tkaninah ocenjujemo uporabnost po tem, kako se bo obtežena lasna površina povrnila v prvotni položaj. V nasprotnem primeru, da se las po odstranitvi obtežbe ne povrne v prvotni položaj, lahko predvidevamo, da se bo na oblaženih površinah, katere so bolj izpostavljene mehanskim vplivom, spremenila niansa barve. Ta je zaradi drugačne lege lasu, kajti pokončno stoječ las tvori temnejšo nianso, ležeč las svetlejšo svetlečo nianso barve. Preizkus izvedemo s pomočjo 2 kg uteži, katere pritiska s površino 8 cm² na lasno površino. Dvig lasu ocenjujemo z oceno 1—10. Pri oceni 1 se je obtežena lasna površina povrnila

(Nadaljevanje na 8. strani)

OBISK TRGOVSKEGA CENTRA V BELGIJI

Na iniciativo Gospodarskega razstavišča v Ljubljani in Gospodarske zbornice SR Slovenije, smo si predstavniki večjih gospodarskih organizacij ogledali veliki trgovski center v glavnem mestu Belgije.

Namen tega obiska je bil, da se ugotovi učinkovitost modernega koncepta, ki bazira na koncentraciji enega mesta s popolnoma dovršeno organizacijo.

Že prvi vtis napravi na poslovenega človeka izreden primer uredjenosti, poslovnosti in veličine.

Ta takoiimenovani Trade Mart je stalna internacionalna razstava za lokalne in inozemske kupce. Več sto tekstilnih in konfekcijskih hiš ima svoje samostojne razstavne prostore in prodajni biro. Med njimi so zastopane mnoge znane firme, kot so proizvajalci ali trgovske hiše s pohištvom in raznovrstnim tekstilom. Tudi pohištvenih tkanin je precej zastopanih. Tudi Slovenijales in Lesnina sta stalna razstavljalca in prodajalca v tem centru. Po razgovoru z njimi so bile ocene pozitivne, ker že za začetek ugotavljajo dobre poslovne uspehe.

Celotna površina Trade Marta je 150.000 m². Ima 800 razstavnih prostorov. Vsak posamezen prostor predstavlja celoto, ker so prostori med seboj deljeni. Občasno se prirejajo tudi posebni

tedni, ki dajejo poudarek bodisi državi razstavljalci ali pa posameznim vrstam izdelkov. Takšne oblike so npr. teden pohištva, ali teden pohištvenih tkanin, ali celotnega tekstila.

Prednost takega načina prodaje je v tem, da kupcu ni potrebno dolgo potovanje po državi ali državah, ker svoje zahteve zadovolji na enem mestu. Zmanjšajo se stroški kakor tudi režija prodajalcev, ki s takim načinom ponudbe privabljajo svoje kupce. Kupec ima pregled nad izdelki, za katere se zanima. Hitreje ugotavlja razliko med cenami in kvaliteto med posameznimi ponudbami. To je vsekakor velika prednost pred dosedanjim načinom prodaje. To je koncept za sto tisoče kupcev iz vsega sveta. Ta center nudi tudi vse usluge tako kupcem kot prodajalcem v vseh smereh. Od restavracij, frizerjev in še ostalih stvari, ki jih nudi Trade Mart, dajejo vtis, da je to mesto v mestu.

Na uslugo je tudi več dvoran za prirejanje raznih sprejemov ali konferenc. Po temeljitem pregledu in razgovorih z generalnim direktorjem Trade Marta ter predstavniki Lesnine in Slovenijalesa smo se domenili, da bi bilo koristno osvojiti njihov predlog, da bi septembra priredili tekstilno razstavo, takrat pa bi lahko že ugotavljali o možnosti stalne razstave in prodaje združene tekstilne industrije Slovenije. Prepričan sem, da smo pri-
sotni pridobili koristne izkušnje,

da se taka oblika ustvari samo na osnovi velikega znanja ter temeljite organizacije.

Seveda je za uresničitev potrebnega mnogo kapitala, ki pa bi se, če bi se Slovenija odločila, s skupnim vlaganjem tudi amortizirala. Taka naložba je smela, dolgoročna, perspektivna in učinkovita.

Pri takšni organizaciji je treba imeti dovolj vestnega, sposobnega kadra, ker samo ta lahko zagotovi uspešnost delovanja takšnega zahtevnega načina dela. Vsaka najmanjša površnost ima lahko ogromen negativen vpliv. Teh negativnih pomanjkljivosti v tem sicer kratkem času res ni bilo opaziti, saj je tudi naš obisk od prve do zadnje minute potekal po točno predvidenem programu, kar je dalo temu obisku končno pozitivno oceno.

Janez Nebec

KRONIKA

VSTOPI:

Vogrin Boris, šivalnica
Badiura Matjaž, sklad. got. blaga
Knaflič Ilonka, tajništvo
Konda Stane, barvarna preje
Senčar Dušica, pripravljavnica
Ugarak Eset, zunanji transport
Vinko Viktor, šivalnica
Lorencin Branimir, apretura
Miroslavljević Cvijeta, pripravljavnica
Grahović Alija, pripravljavnica
Lautar Zorka, gospod. fin. služba

IZSTOPI:

Miladić Mile, izjava delavca
Kupčić Bojan, v preizkus. dobi
Sivec Milena, izjava delavca
Hribernik Betka, izjava delavca
Cvitković Antonija, izjava delavca
Mikuljan Bruno, odslužit. voj. roka
Muhič Marija, izjava delavca
Schweiger Tilka, upokojitev
Anžič Ana, upokojitev
Popović Dušan, izjava delavca
Čokić Borivoj, izjava delavca

POROČILI SO SE:

Nika Čamil
Verstovšek Vlasta, por. Šušteršič
Miketič Ivanka, por. Poljanec

ROJSTVA:

Prezelj Ivanka — sin
Ovsenik Justina — hči

DELOVNI JUBILEJI

po 10 let: Kosec Jože, Rošič Muhamed
po 15 let: Zadnikar Marija, Lesica Jurij, Hriberšek Ana, Krek Ivana

NAPOVED VREMENA ZA JUNIJ 1977

Stanje visokega zračnega pritiska bo porušeno zaradi potujočega nizkega tlaka ter je računati s spreminjajočim in neprijetnim vremenom.

- 1.—3. Še vedno zelo toplo vreme, toda k nevihtam nagibajočimi vremenskimi osnovami. S pojemajočo soparico. Nad Atlantičkom deževna fronta.
- 4.—10. Malo izgledov za sončno vreme, padec zračnega tlaka in prodor vlažnega zraka iz Atlantika. Sopara in hlad se bosta menjavala, posledica tega bodo kratkotrajne nevihte.
- 11.—16. Prodor hladnih zračnih mas s severa, nastanek

BENEŠKE SLOVENKE V ROČNI TKALNICI

Gospodarska zbornica SRS in naša delovna organizacija sta se dogovorili, da v ročno tkalnico sprejmemo na prakso nekaj deklet iz Beneške Slovenije, kajti veliko mladih ljudi je tam brezposelnih, tovarne pa so zelo oddaljene od njihovih domov.

V mesecu aprilu smo sprejeli dve dekleti, ki bosta pri nas na praksi dva meseca, da se naučita vse faze dela, ki potekajo v ročni tkalnici. Namen te prakse je da se dekleti usposobita za samostojno delo in eventualno odpreta ročno tkalnico v svojem kraju.

Prvi dan sta si ogledali tovarno, nato pa sem jih predstavila in seznanila z oddelkom, v katerem bosta preživeli ves ta čas. Že prvi dan sta bili zelo navdušeni in moram reči, da smo se kljub njunemu narečju kar hitro sporazumele. Prve dni sta delali kot pomoč pri naših tkalkah, tako da sta se nekoliko vpeljali v delo. Kmalu sta začeli z osnovnimi fazami, kot so: tkalski voz, snovanje, navijanje votka, navijanje osnove na osnovni valj, vdevanje v ničalnice in greben, spoznavanje osnovnih vezav in podveza podnožj in drugo. Ko sta to osvojili, sta prešli na tkanje blaga, blazin, lažjih tapiserij, katere morajo biti oblikovno in barvno usklajene. Dekleti se za delo zelo zanimata in se trudita, mi vsi pa jima pomagamo tako, da je vzdušje med nami res prijetno in tovariško: že sedaj pravita, da jima bo težko zapustiti delovno organizacijo, da sta se ravno privadili delu in seveda tudi govorici. Veseli in hvaležni sta za vse, kar jima nudimo, kajti ponosni sta, da sta prišli v tovarno, ki ima sloves že daleč naokoli.

Mi vsi pa jima želimo, da bi se seveda v sicer kratkem času veliko naučili in prenesli to znanje med svoje rojake.

Metka Sieberer

poletne veje monsuma. Deževje bo v planinah prešlo v sneg.

- 17.—20. Porast zračnega tlaka in nagel dvig temperatur preko 25 °C. Sončno vreme.
- 21.—23. Nevihte s točo in ponovna prehodna ohladitev z močno oblačnostjo.
- 24.—30. Z uspostavitvijo centralnega visokega tlaka zopet sončno vreme s toplimi in jasnimi dnevi, le ponekod možnost nenadnih neviht.

Kratka prognoza za julij in avgust

Prva polovica julija deževna, druga izboljšanje, posebno od 20. dalje. Avgust — prvi dnevi sončni, od 9. dalje kritično — nevihte. Sredina meseca nestanovitna, konec meseca izboljšanje, toplo in sončno.

v prvoten položaj brez sledu od tisa od uteži. Pri slabših ocenah to preizkušamo praktično na vzorcih, katere za določen čas položimo preko sedala stola ter nato ponovno ocenjujemo izgled ter s tem uporabnost tkanine.

Pohištvna tkanina, katero sestavljajo barvane preje ter sukanca s slabo obstojnostjo na svetlobo, ni primerna za uporabo. Zato že pri izbiri barvil polagamo veliko važnosti prav na to ter se orientiramo na podatke, navedene v barvnih kartah proizvajalca.

Vzorke tkanin preizkušamo na svetlobno obstojnost, na osvetljalnem aparatu »Xenotest«. Za aparat je značilen ksenonski žarilnik, kateri seva svetlobo, ki je najbolj podobna sončni tudi glede ultravijoličnega dela sevanja. Obstojnost proti svetlobi ocenimo s primerjanjem obledelosti vzorca in osmih modrih standardnih tipov tkanin, ki določajo obstojnost v mejah od 1—8. Številčnim ocenam ustrezajo opisane ocene obstojnosti:

- 1 — zelo slaba
- 2 — slaba
- 3 — zmerna
- 4 — precej dobra
- 5 — dobra
- 6 — prav dobra
- 7 — odlična
- 8 — izredna

Minimalna ocena za obstojnost barve na svetlobo pri pohištvenih tkaninah naj ne bo manj kot 6. To vrednost pri naših tkaninah večinoma tudi presežemo.

Ocenjevanje obstojnosti barv barvnih in tiskanih tekstilnih izdelkov obravnava JUS F. S. 3.021. Obstojnost barve mora biti dobra, tudi pri trenju. To preizkušamo na posebni napravi in s standardno belo tkanino. Prehod barvila na to tkanino ocenjujemo s pomočjo t. i. sive skale. Na-

stala razlika se z vizualnim pregledom vzporeja z ono, katere predstavlja pet etalonov nevtralne barve v standardni sivi skali (opisani v JUS F. S. 3.011). Pri vseh preizkusih obstojnosti barv se uporablja sistem ocenjevanja od 1—5, z začetkom ocene 5, kar pomeni brez spremembe, do ocene 1, kar pomeni veliko spremembo. Smatramo, da je ocena za suho trenje pri pohištvenih tkaninah min. 4, za mokro trenje min. 3—4, primerna, kar pa je z barvili domače proizvodnje težko doseči, predvsem v temnejših, močno nasičenih tonih. Do tega smo prišli na osnovi preizkusov na vzorcih, izdelanih v inozemstvu ter zahtevah v britanskih standardih za pohištvene tkanine.

Navedli smo preizkuse, s katerimi stalno preizkušamo po potrebi ali na posebno zahtevo (npr. določevanja kota mečkanja tkanine, preizkus negorljivosti, obstojnost barv proti vodi ter znoju, pralne obstojnosti, uskočenje tkanine po pranju itd.).

Za pohištvene tkanine JUS ni predpisan. Pri izdelavi laboratorijskih testov primerjamo rezultate merjenj na določene interne normative, katerim mora tkanina ustrezati. Interni normativi so bili postavljeni na osnovi naših dolgoletnih izkušenj, ki so bile pridobljene s sodelovanjem pohištvene industrije ali povzeti iz tujih standardov (IBO, BS, DIN). Izdani laboratorijski test se za vsak poizkusni vzorec preanalizira v strokovnih službah in šele tako potrjen ponudi tržišču. Naša želja je, da bi ta naša dognanja, ki temeljijo na naši in tuji dokumentaciji in lastnih izkušnjah, bila podkrepljena s tesnejšimi strokovnimi kontakti uporabnikov naših izdelkov.

Vladka Muck, ing.
Bogo Reisp